

โรคลมพิษ

ภาควิชาตจวิทยา

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

โรคลมพิษ (Urticaria) เป็นโรคที่ผิวหนังมีลักษณะเป็นผื่นหรือปื้นนูนแดง ไม่มีขุย มีขนาดต่าง ๆ ได้ตั้งแต่ 0.5-10 ซม. มีอาการคัน เกิดขึ้นเร็วและกระจายตามตัว แขนขา แต่ผื่นมักจะคงอยู่ไม่นาน โดยมากมักไม่เกิน 24 ชั่วโมง ผื่นนั้นก็จะหายไปโดยไม่มีร่องรอย แต่ก็อาจมีผื่นใหม่ขึ้นที่อื่น ๆ ได้ ผู้ป่วยบางรายอาจมีริมฝีปากบวม (Angioedema) บางรายอาจมีอาการปวดท้อง แน่นจุก คอ หายใจไม่สะดวก รายที่เป็นรุนแรงอาจมีอาการหอบหืด เป็นลมจากความดันโลหิตต่ำได้ แต่ก็พบน้อยมาก

ชนิดของโรคลมพิษแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ลมพิษเฉียบพลัน ผื่นลมพิษเป็นมาไม่เกิน 6 สัปดาห์ สาเหตุส่วนใหญ่มักได้แก่ อาหาร ยา การติดเชื้อ
2. ลมพิษเรื้อรัง ผื่นลมพิษเป็น ๆ หาย ๆ ต่อเนื่องกันเกิน 6 สัปดาห์ขึ้นไป เกิดจากสาเหตุได้หลายอย่าง ดังจะได้กล่าวในหัวข้อสาเหตุของโรคลมพิษต่อไป

สาเหตุของโรคลมพิษ

1. อาหาร เช่น อาหารทะเล สารกันบูด สีส้มอาหารบางชนิด
2. ยา ปฏิกริยาการแพ้ยาบางชนิดอาจทำให้เกิดผื่นลมพิษได้
3. การติดเชื้อ การติดเชื้อไวรัส แบคทีเรีย เชื้อรา หรือมีพยาธิ เป็นสาเหตุของลมพิษได้ทั้งสิ้น
4. โรคระบบต่อมไร้ท่อ เช่น โรคต่อมไทรอยด์
5. อิทธิพลทางกายภาพ ผู้ป่วยบางราย ผื่นลมพิษอาจเป็นผลจากปฏิกริยาของผิวหนังที่ตอบสนองต่อความเย็น ความเย็น น้ำหนักกดรัด แสงแดด การออกกำลังกาย เป็นต้น
6. การแพ้สารที่สัมผัส ผื่นลมพิษเกิดขึ้นในตำแหน่งที่ผิวหนังสัมผัสกับสารที่แพ้ เช่น การแพ้ยา (latex) ขนสัตว์ พืช หรืออาหารบางชนิด เป็นต้น
7. ปฏิกริยาแพ้พิษแมลง เช่น ปฏิกริยาที่เกิดจากผึ้ง ต่อต่อย
8. มะเร็ง เช่น มะเร็งต่อมน้ำเหลือง หรือระบบอื่น ๆ ของร่างกาย

9. ระบบภูมิคุ้มกันต่อต้านตัวเอง ผู้ป่วยลมพิษบางรายเกิดจากมีภูมิคุ้มกันไปกระตุ้นให้เกิดการหลั่งสารเคมีบางชนิดออกมาที่ผิวหนัง ทำให้เกิดผื่นลมพิษขึ้น

10. สาเหตุอื่นๆ เช่น ผู้ป่วยโรคภูมิแพ้หรือ ผู้ป่วยโรคเส้นเลือดอักเสบบางรายอาจมีผื่นลมพิษแต่มีข้อสังเกต คือ แต่ละผื่นอยู่นานไม่เกิน 24 ชั่วโมง เวลาหายมักมีรอยดำ

ผู้ป่วยลมพิษจำนวนมาก แม้ว่าแพทย์จะได้พยายามตรวจหาสาเหตุอย่างละเอียดแล้ว แต่ก็ยังหาสาเหตุไม่พบ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า ความรู้ทางการแพทย์ปัจจุบันยังไม่มากพอที่จะอธิบายหาสาเหตุได้ทั้งหมด

ผู้ป่วยลมพิษจึงควรพบแพทย์ เพื่อตรวจหาสาเหตุ ซึ่งหากพบสาเหตุที่ก่อให้เกิดลมพิษและหลีกเลี่ยงหรือรักษาสาเหตุนั้นได้ จะทำให้โรคลมพิษสงบลงหรือหายขาดได้

การรักษาโรคลมพิษ

1. พยายามหาสาเหตุ และรักษาหรือหลีกเลี่ยงสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคลมพิษ ถ้าทำได้

2. ให้ยาต้านฮีสตามีน ยาต้านฮีสตามีนมีหลายชนิด หลายกลุ่ม มีทั้งที่ออกฤทธิ์สั้นและออกฤทธิ์ยาว ทั้งที่ง่วงและไม่ง่วง การจะเลือกใช้ยาต้านฮีสตามีนตัวใดขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของแพทย์ การตอบสนองต่อยาต้านฮีสตามีนในผู้ป่วยแต่ละรายอาจไม่เหมือนกัน ผู้ป่วยบางรายใช้ยาเพียงตัวเดียวก็ได้ผลดี แต่บางรายแพทย์อาจต้องเปลี่ยนไปใช้ยาต้านฮีสตามีนในกลุ่มอื่น หรือใช้ยาหลายตัวร่วมกัน เพื่อควบคุมอาการ

3. ยาอื่นๆ ในกรณีที่ผู้ป่วยมีอาการมาก ผื่นไม่ค่อยตอบสนองต่อยาต้านฮีสตามีน แพทย์อาจพิจารณาใช้ยาอื่นที่มีฤทธิ์ยับยั้งการสร้างและหลั่งสารสื่อกลางในผิวหนังที่เป็นตัวการที่ก่อให้เกิดผื่นลมพิษ

การปฏิบัติตัวในผู้ป่วยโรคลมพิษ

ผู้ป่วยลมพิษที่ผื่นเป็นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มลมพิษเฉียบพลัน ที่มีอาการแน่นหน้าอก หายใจไม่สะดวก ปวดท้อง มีหน้าบวม ตาบวม ปากบวมอย่างมาก ควรรีบพบแพทย์โดยเร็ว เนื่องจากอาการเหล่านี้ เช่น อาการแน่นหน้าอก เกิดจากมีการบวม ของเยื่อหุ้มทางหายใจอาจทำให้เกิดอาการหอบหืด ถึงชีวิตได้

ในผู้ป่วยที่มีเฉพาะผื่นลมพิษที่ผิวหนังควรปฏิบัติตัวดังนี้

- งดสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดเฉพาะผื่นลมพิษตามที่แพทย์แนะนำอย่างเคร่งครัด
- ต้องนำยาต้านฮีสตามีนติดตัวไว้เสมอเมื่อเกิดอาการจะได้ใช้ได้ทันที
- ทำจิตใจให้สบายไม่เครียด
- ไม่แกะเกาผิวหนัง เนื่องจากอาจทำให้เกิดผิวหนังอักเสบจากการเกา

- รับประทานยาตามแพทย์สั่ง หากยาทำให้เกิดอาการง่วงซึม จนรบกวนการทำงานควรบอกแพทย์เพื่อเปลี่ยนยา
- อาจใช้ calamine lotion ทาบริเวณผื่นลมพิษเพื่อช่วยลดอาการคัน แต่ยานี้ไม่ได้ทำให้ผื่นหาย

การพยากรณ์โรค

- ในผู้ป่วยที่เป็นโรคลมพิษชนิดเฉียบพลันที่หาสาเหตุและแก้ไขได้ เมื่อรับประทานยาด้านฮีสตามีน ผื่นลมพิษมักหายได้ 1-2 สัปดาห์ มีผู้ป่วยบางรายที่หาสาเหตุได้ไม่ชัดเจน ผื่นอาจขึ้นต่อเนื่องไปจนเป็นลมพิษเรื้อรัง
- ผู้ป่วยที่มีโรคลมพิษชนิดเรื้อรัง ในผู้ป่วยที่ได้สืบค้นจนทราบสาเหตุและแก้ไขสาเหตุได้ เมื่อรับประทานยาด้านฮีสตามีน ผื่นลมพิษมักหายได้เช่นเดียวกับกรณีของผู้ป่วยที่เป็นโรคลมพิษชนิดเฉียบพลัน แต่ถ้าหาสาเหตุไม่พบหรือเป็นสาเหตุที่แก้ไขไม่ได้โดยง่าย โรคมักเรื้อรังแพทย์จำเป็นต้องให้ยาตั้งแต่ 1 ชนิดขึ้นไป เพื่อควบคุมอาการผื่นลมพิษให้ได้ เมื่อควบคุมอาการได้แล้ว แพทย์จะค่อย ๆ ลดยาลงเพื่อควบคุมโรคในระยะยาว และพยายามหยุดยาถ้าทำได้ ผู้ป่วยบางรายโรคอาจเรื้อรังเป็นปี อย่างไรก็ตามผื่นลมพิษชนิดเรื้อรังส่วนใหญ่มักจะไม่รุนแรง ผู้ป่วยและญาติไม่ควรวิตกกังวล